

River murer

PSY
KOL
OGI

Tirill Brenden Sæther og Peder Kjøs river ned murer mellom pasient og terapeut. Det rører.

TEKST

Odd Volden

PUBLISERT 2. desember 2019

Peder Kjøs &
Tirill Brenden Sæther

BREV TIL PSYKOLOGEN

Peder Kjøs og Tirill Brenden Sæther, Brev til psykologen,

Gyldendal, 2019, 208 sider

Mine forventninger til denne boka var store. Jeg har konsekvent heiet på alle forsøk på å åpne forstokkede, rigide og bakstreverske forhold mellom tjenesteutøvere og tjenestebrukere på feltet psykososial helse.

«Du skal være mest glad i dem som trenger det mest», «Vi vil ha varighet, ikke brudd!», «Vennskap er ingen privatsak!». Slike proklamasjoner har jeg kommet med så fort jeg har kommet på skuddhold av psykoterapeuter og andre tjenesteytere.

«Du får ingen sekundærgvinster av oss», fastholdt Sigmund Karterud og hans fotsoldater på Ullevål på 90-tallet. Vi skulle ikke få noe utover «behandling», ingen gjensidighet, ingen varige relasjoner.

**«Kjønns- og aldersforskjellen
mellom Tirill og Peder, sammen
med smitten fra den
forutgående psykoterapien, gjør
det ikke lettere å tro på dette
vennskapet, verken for oss eller
dem»**

«Pasientene er så grenseløse», klaget studentene på bakerste benk i auditoriene på 2000- og 2010-tallet. Det har fra gammelt av ikke vært lov å snakke om politikk, religion eller kjærlighet i stua på psykiatriske sengeposter. Å gi telefonnummeret sitt til en pasient har vært å anse som en dødssynd blant institusjonaliserte fagfolk.

Jeg har ikke sett tv-programmene eller hørt podcastene der Peder Kjøs åpner opp terapirommet, men jeg har lest om dem, og jeg har tenkt: «Yess! Endelig! Nå er denne barrieren også brutt!» Forlagets omtale av boka og bokas forhistorie åpner for mer av det samme, men jeg overser som vanlig nyansene: «Hva skjer når man begynner å brevveksle med terapeuten sin etter at terapien er avsluttet, og går inn i en relasjon der rollene ikke er like klare?» Et helt åpent spørsmål fra forlagets side – det er ikke gitt at boka ender opp som en ideologisk murbrekker.

Leser med stor appetitt

Det skjer ganske mye og forbausende lite i denne boka. Til tross for at Peder klinker til med åpenhjertige historier fra privatlivet, i tillegg til passende doser omtanke og utfordringer, i hvert fall sett fra den jevne lezers perspektiv, sliter Tirill med å frigjøre seg fra rollen som den sårbare, avmektige og avhengige.

Det skjer ikke for mye på det ytre plan i livet til Tirill, mens Peder har nok å finne på. Kjønns- og aldersforskjellen, sammen med smitten fra den forutgående psykoterapien, gjør det ikke lettere å tro på dette vennskapet, verken for oss eller dem. Så har dette heller ikke blitt en bok om vennskap, men om psykoterapi.

Det tar meg på senga, men det er elegant gjort, og jeg liker boka. Jeg tror knapt jeg har lest et par hundre sider så fort og med så stor appetitt tidligere. Boka sniker seg inn under skjorta og blir der. Jeg tar til tårene mens jeg skriver dette. Kanskje Tirill minner meg mer om meg selv for tre tiår siden enn jeg liker å tenke på til daglig? Kanskje Peder er en så stor kontrast til mine terapeuter fra forrige århundre at jeg sliter med å tro det?

To kloke mennesker

Jeg samler meg igjen. Denne boka er ingen trussel mot psykoterapi som institusjon, snarere tvert imot. Hvis jeg hadde vært kunde på psykoterapimarkedet i dag, ville jeg avkrevd potensielle terapeuter å lese boka og fortelle meg hva de synes om den. Men du trenger ikke være psykoterapeut eller ha brukererfaring for å ha glede av boka. Tirill og Peder er to alvorlige, kloke og modige mennesker mange vil ha nytte av å omgås noen timer.

Brev til psykologen er ingen brevbombe, til det har rollene på feltet vært i spill for lenge. Jeg kommer til å tenke på Olav Gunnar Ballos beskrivelse av Finn Skårderuds terapeutiske modus operandi i boka Kaja. 1988-2008. Verken terapeuter eller pasienter blir med nødvendighet grenseløse av å arbeide innenfor vide grenser, selv om mange fagfolk fortsatt later til å tro det.

Brev til psykologen er heller ingen kinaputt, til det er den er for intens, velskrevet og svimlende. Den forener et stort eksistensielt alvor med lyssetting av landskap, liv og roller i endring. Det er ikke lett å se hvor dette vil ta oss, men debattene må og vil komme.

Mitt standpunkt er klart: Det er i år tretti år siden Berlin-muren falt. La oss fortsette å rive skadelige og tøysete murer.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 56, nummer 12, 2019, side 957-958

TEKST

Odd Volden, brukeraktivist